

המוסד לביטוח לאומי - מינהל גמלאות
אגף גמלאות משפחה – תחום ילדים

פרטי החוזר:

תאריך: 07.08.2018

שם החוזר: מענק לימודים למי שפתח בהליך גירושין על פי דין

חוזר מס': חוזר חקיקה ותוכניות עבודה 3/2018, חוזר ילדים 1368

נושא: מענק לימודים

תת נושא: הורה עצמאי

כותבי החוזר: ציון מזרחי ודבורה לילך בן ישעיהו

תכני החוזר:

2..... [מטרת החוזר](#)

2..... [פתח דבר](#)

3..... [תחולה](#)

3..... [קריטריונים לזכאות](#)

4..... [הוראות לביצוע](#)

4..... [חשוב לדעת!](#)

5..... [קישורים רלוונטיים](#)

5..... [רשימת תפוצה](#)

המוסד לביטוח לאומי - מינהל גמלאות
אגף גמלאות משפחה – תחום ילדים

מטרת החוזר

ליידע בדבר תנאי הזכאות למענק לימודים למי שנמצא בהליך גירושין.

פתח דבר

חוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, תשנ"ב-1992 מגדיר מיהו "הורה עצמאי".

הגדרה זו רלוונטית לעניין תשלום מענק לימודים בהתאם לסעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995. בין יתר ההגדרות, קובע חוק זה כי "הורה עצמאי" הוא מי ש"חי בנפרד מבן זוגו תקופה של שנתיים לפחות ופתח בהליך על פי דין להשתחרר מקשר הנישואין ופעל במסגרת הליך זה שנתיים לפחות".

בעבר ניתנה הנחיה במסגרת חוזר מנהל הגמלאות 227 מ-26.7.2001 (חוזר ילדים 1235 מ-8/2001), לפיה ניתן לראות גם בפתיחת הליך בבית משפט לענייני משפחה כפתיחת "הליך על פי דין להשתחרר מקשר הנישואין".

לאחרונה, רבו הפסיקות בבתי הדין לעבודה במסגרתן התעוררה דרך אגב השאלה, מה הכוונה במילים "פתח בהליך על פי דין להשתחרר מקשר הנישואין". בפסיקה הובהר כי בית הדין הדתי (הרבני, השרעי וכד') הוא הערכאה המוסמכת היחידה לפתיחת הליך גירושין כאשר מדובר בבני זוג בני אותה דת. מפסיקה זו למד המוסד על כך שההנחיה לפיה ניתן לראות גם בפתיחת הליך בבית משפט לענייני משפחה כפתיחת "הליך על פי דין להשתחרר מקשר הנישואין" – נסמכה על פרשנות מוטעית של החוק.

על מנת למנוע חוסר הוגנות ואי אחידות ביישום הוראות הסעיף ולאור הפסיקות האמורות לעיל - הוחלט לפעול בהתאם ללשונו הברורה של המחוקק, ולאשר זכאות למענק לימודים רק מכוח הליך גירושין שנפתח בבית הדין המוסמך על פי הדין האישי. מטעמים פרקטיים, ומתוך התחשבות במבוטחים, לא ייווצרו חובות למי שקיבל מענק לימודים לפי הפרשנות הקודמת של החוק בתקופות שקדמו לפרסום החוזר.

כמו כן, לאור הסתמכות המבוטחים שקיבלו מענק לימודים במשך שנים על סמך ההנחיה שבוטלה בחוזר זה, הוחלט לפנים משורת הדין להמשיך ולאשר תביעות המשך (כלומר, לא תביעות חדשות) עד לשנת הלימודים תשפ"א 2020-2021 כולל. תקופה זו נועדה כדי לאפשר למבוטח לפתוח הליך בבית הדין הדתי ולפעול במסגרתו שנתיים לפחות.

המוסד לביטוח לאומי - מינהל גמלאות
אגף גמלאות משפחה – תחום ילדים

תחולה

הוראות החוזר יחולו על תביעות שהוגשו במועד פרסומו ואילך. כמו כן, הוראות החוזר יחולו על תביעות שהוגשו קודם פרסומו וטרם נתקבלה בהן החלטה.

לתשומת לב, על אף האמור לעיל, הוראות החוזר לא יחולו על תביעות שאושרו בעבר על סמך ההנחיה הקודמת, וזאת עד לשנת הלימודים תשפ"א 2020-2021 כולל. למשל, הורה שאושרה לו זכאות למענק לימודים בשנת תשע"ח 2017-2018 מכוח הליך שנפתח רק בבית המשפט לענייני משפחה, ויגיש תביעה לשנת הלימודים תשע"ט 2018-2019 – תאושר התביעה.

קריטריונים לזכאות

"הורה עצמאי" זכאי למענק לימודים בעד ילדיו, בהתאם לתנאי הזכאות הקבועים בחוק.

חוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי רואה בהורה כ"הורה עצמאי" על אף שהוא רשום כ"נשוי", וזאת בתנאי שמתקיימים לגביו 3 תנאים **מצטברים**:

1. הוא **חי בנפרד** מבן זוגו במשך שנתיים לפחות (מגורים נפרדים שלא תחת אותה קורת גג)
2. **פתח** בהליך גירושין על פי הדין האישי
3. **פעל** להשתחרר מקשר הנישואין במשך שנתיים לפחות (מניין השנתיים יחול מיום פתיחת הליך הגירושין על פי הדין האישי)

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

המוסד לביטוח לאומי - מינהל גמלאות
אגף גמלאות משפחה – תחום ילדים

הוראות לביצוע

מבוטח המגיש בקשה למענק לימודים כהורה עצמאי הנמצא בהליך גירושין, על פקיד התביעות לבדוק האם המבוטח פתח בהליך גירושין על פי הדין האישי:

1. **בני זוג בני אותה דת - בית הדין הדתי** הוא הערכאה הבלעדית המוסמכת לדון בגירושין:

יהודים בבית דין רבני, מוסלמים בבית דין שרעי, נוצרים בבית דין נוצרי ודרוזים בבית דין דתי דרוזי.

- מבוטח שפתח בהליך גירושין בבית דין דתי – כל עוד ההליך לא נסגר – מניין השנתיים יחול מיום פתיחת התיק בבית הדין.
- מבוטח שפתח תיק בבית המשפט לענייני משפחה בלבד, ללא פתיחת הליך גירושין בבית דין דתי – יש לדחות את בקשתו למענק לימודים בעילה זו. סיבת הדחייה היא: "לא נפתח הליך על פי דין להשתחרר מקשר הנישואין".

2. **בני זוג בני דתות שונות או בני זוג שאין בית דין דתי מוסמך בעניינם – בית המשפט לענייני משפחה** הוא הערכאה המוסמכת להתיר את קשר הנישואין.

מניין השנתיים יחול מיום פתיחת התיק בבית המשפט.

כאמור ב"קריטריונים לזכאות" לעניין הורה עצמאי - בנוסף להוכחת פתיחת הליך גירושין, על המבוטח להראות כי פעל במשך שנתיים לפחות להשתחרר מקשר הנישואין, למשל: קיום דיונים בנושא משמורת ילדים, הסדרי ראייה, מזונות ילדים ועוד.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

חשוב לדעת!

הנחיות חוזר זה אינן חלות על זכאויות לפי חוק הבטחת הכנסה. הנחיות מפורטות לעניין משפחה עצמאית (חד-הורית) מופיעות בתדריך הבטחת הכנסה.

שימו לב – מי שזכאי לגמלת הבטחת הכנסה בעילת הורה יחיד, זכאי למענק לימודים בעד ילדיו ואינו צריך לענות על הגדרת "הורה עצמאי" לשם כך. ראו סעיף 74(ב)(1) לחוק הביטוח הלאומי.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

המוסד לביטוח לאומי - מינהל גמלאות
אגף גמלאות משפחה – תחום ילדים

קישורים רלוונטיים

חוזר זה מבטל את החוזרים הקודמים בעניין:

- [חוזר מנהל הגמלאות 227 מ-26.7.2001](#)
- [חוזר ילדים 1235 מ-8.01](#)

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

רשימת תפוצה

- מנהלי סניפים ומנהלי סניפי משנה
- גמלאות - מנהלי אגפים
- מנהלי תחום גמלאות בסניפים ובמשרד הראשי
- פקידי תביעות ילדים
- נציגי שירות בסניפים
- נציגי שירות במוקדים הטלפוניים (צפת, רחובות ודימונה)
- לשכה משפטית

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

בברכה,

מיכל מי-טל
מנהלת אגף חקיקה ותוכניות עבודה

עליזה ברלזון
מנהלת אגף גמלאות משפחה